

SÁMOVÉ

JAZYK, LITERATURA A SPOLEČNOST

Vendula Hingarová, Alexandra Hubáčková,
Michal Kovář (edd.)

Pavel Mervart 2009

Tato publikace byla podpořena grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu v rámci grantového projektu „Multietnické Norsko: sámský jazyk a realie na českých univerzitách“.

This publication was supported by a grant from Iceland, Liechtenstein and Norway through the EEA Financial Mechanism and the Norwegian Financial Mechanism.

Lektoroval:
Prof. PhDr. Leoš Šatava, CSc.

© Vendula Hingarová, Alexandra Hubáčková, Michal Kovář
a autoři článků a překladů, 2009

© Pavel Mervart, 2009

ISBN 978-80 86818-99-3

PŘEKLADY SÁMSKÉ LITERATURY A LITERATURA O SÁMECH

PŘEKLADY A PŘEVYPRÁVĚNÍ SÁMSKÉ SLOVESNOSTI DO ČEŠTINY A SLOVENŠTINY

- [beze jména] 1886–1887: Obr, jenž život svůj schovával ve vejci. Přel. Josef Kořenský. *Malý čtenář* 6, 4, s. 59–60
- [beze jména] 1924: Čertův dárek. Laponská pohádka. *České slovo* 16, 176, s. 14
- [beze jména] 1939: Jelen Zlaté růžky. Loparská národní pohádka. Přel. Jos. Kojecký. *Venkov* 34, 61, *Dětská zahrádka* 15, 10, příloha, s. 7
- [beze jména] 1997: Srdce moje hořící. Přel. Ivana Muková. In *Almanach severských literatur*. Praha, FF UK, s. 64
- AIKIO, Inger-Mari 1997: Básně ze sbírky Jiehki vuolde ruonas gidda. Přel. Ivana Muková. In *Almanach severských literatur*. Praha, FF UK, s. 68–69
- AIKIO, Inger-Mari 1998: Básně, Dívko ze Sicílie. Přel. Ivana Muková. *Host* XIV, 1, s. 46
- BELÁK, Blažej 1977: Poézia v speve a reči Laponcov. Výbor. *Revue svetovej literatury* 1, s. 131–135
- BERNATZIK, Hugo Adolf 1943 : *Země sobů: Laponsko*. Přel. B. Havlovský. Praha, Orbis [překlady pohádek na s. 104–116]
- ĐURÍČKOVÁ, Mária 1974: *Laponček Sampo*. Bratislava, Mladé letá
- HALÁSZOVÁ, Věra 1993: Příběhy doby snění. Z ústní slovesnosti Eskymáků, Laponců a Čukčů. *Světová literatura* 38, 3, s. 30–33
- KOŘENSKÝ, Josef 1885–1886 : Laponské pohádky. *Malý čtenář* 5, s. 84–87

- LUKKARI, Rauni Magga 1998: Básně, Srdce moje hořící. Přel. Ivana Muková. *Host* XIV, 1, s. 43
- LUKKARI, Rauni Magga 1997: Básně ze sbírky Losses beaivegirji. Přel. Ivana Muková. In *Almanach severeských literatur*. Praha, FF UK, s. 64–65
- MARAKATTO, Britta 1983: Básně – 14. leden 1981, Noční bdění v Rostadalu, A co zvíř a příroda?, Vzpomínáš? Přel. Helena Kadečková. *Světová literatura* 28, 6, s. 199–201
- MAREK, Václav 2000: *Noidova smrt. Pověsti a pohádky z Laponska*. Praha, Triáda
- PALTO, Kirsti 1997: Básně ze sbírky Riddunjárga. Přel. Ivana Muková. In *Almanach severeských literatur*. Praha, FF UK, s. 69–70
- PERSEN, Mari Boine 1997: Žebrání, Poslouchej hlasy pramatek. Přel. Ivana Muková. In *Almanach severeských literatur*. Praha, FF UK, s. 67
- QVIGSTAD, Just Knud 2006: *O muži, který si koupil svědění. Pohádky a pověsti Sámu*. Přel. Viola a Zdeněk Lyčkoví. Praha, Argo
- [SIRMA, Olaus] 1950: Jezero Orra, Jízda k milé, Opět jízda k milé. Přel. F. L. Čelakovský. In *Básnické spisy, František Ladislav Čelakovský*. Vyd. Karel Dvořák. Praha, Vyšehrad, s. 440–442
- UTSI, Paulus 1983: Básně – Slovo, Morková kost, Sob-soumar, Rodná země, Toulavá ovce. Přel. Helena Kadečková. *Světová literatura* 28, 6, s. 197–198
- VÁLEK, Vojta 1939: O laponské potopě. Podle vyprávění laponské dívky Ney Alander ze Salmijärvi. *Eva* 11, 8 (229), s. 9–10
- VÁLEK, Vojta 1940a: Stařík Oolu a medvěd. *Lidové noviny* 48, 5, s. 1–3
- VÁLEK, Vojta 1940b: Zlato z Luttojoki. *Lidové noviny* 48, 55, s. 2
- VÁLEK, Vojtěch 1935: O potopě. Laponská pohádka podle vyprávění laponské dívky Ney Alander z Vaitolahti. *Lidové noviny* 43, 640, Příloha, s. 8
- VALKEAPÄÄ, Nils-Aslak 1992: Dvě básně ze sbírky Beaivi, áhčažan. Přel. Markéta Hejkalová. *Světová literatura* 37, 4, s. 62–63
- VALKEAPÄÄ, Nils-Aslak 1997: Básně ze sbírek Ruoktu váimmus a Lávlo vizar biello-cizáš. Přel. Ivana Muková. In *Almanach severeských literatur*. Praha, FF UK, s. 65–67

- VALKEAPÄÄ, Nils-Aslak 1998: Básně. Přel. Ivana Muková. *Host* XIV, 1, s. 44–45
- VALKEAPÄÄ, Nils-Aslak 2000: Slunce, můj otec. Přel. Jakub Majer. *Cargo* 1, zadní přebal
- VORONOVA, Oktjabrina 1998: Bříza, Cahkli. Přel. Ivana Muková. *Host* XIV, 1, s. 45

DALŠÍ LITERATURA O LAPONSKU A SÁMECH V ČEŠTINĚ A SLOVENŠTINĚ

Pozn.: Do bibliografie nejsou zahrnuty krátké články z novin a časopisů zaměřené hrubě cestopisně.

- [beze jména] 1841: Chléb ze slámy. *Vlastimil* 2, 1, 1, s. 90–91
- [beze jména] 1874a: Mezi Laponci. *Posel z Prahy* 15, 91, s. 1; 92, s. 1
- [beze jména] 1874b: Národní písně a pohádky Lopařů. Feuilleton. *Národní listy* 14, 338, s. 1–2; 339, s. 1–2
- [beze jména] 1891: Z kraje Laponců. *Zábavné listy* 13, 4, s. 84–87
- BALDERSONOVÁ, Margaret 1989: *Dcera polární noci*. Praha, Albatros
- BOBERG, Torsten 1941: *Pastevcem sobů mezi Lapy*. Praha, Česká grafická unie
- BULA, Bohumil 2004: Švédské Laponsko, na švédský sever. *Severské listy* 3, s. 30–31
- BÚSSOLI, Nino 1940: *V zemi sobů*. Praha, Družstevní práce
- ČAPEK, Karel 1936: *Cesta na sever*. Praha, Fr. Borový [3. vydání]
- ČERMÁK, K. 1947: Laponci, nomádi severu. *Světový pramen žábavy a poučení* 51, s. 47–48
- Dr. F. 1930: Laponci. *Venkov* 25, 235, Pestrá příloha, s. 2

- EVANS, Allen Roy 1948: *Sobi tábnou...* Praha, Symposion [2. vydání]
- FJELLSTRÖM, Pehr 2003: Krátké vyprávění o lovu na medvěda u Laponců. Přel. Jan Dlask. *Souvislosti* 3, s. 9–16
- FRANKENBERGER, Jiří 1934: Napříč Laponskem. *Lidové noviny* 42, 432, s. 1–2
- FRANKENBERGER, Jiří 1935a: Nomádi Severu. *Lidové noviny* 43, 385, s. 3
- FRANKENBERGER, Jiří 1935b: Za polárním kruhem 27°. *Lidové noviny* 43, 399, příloha, s. 4
- FRIIS, Jens Andreas 1919: *Lajla*. Praha, J. Otto
- GRÜLL, František 1947: Nomádi severní Evropy. *Zprávy o činnosti Anthropologické společnosti* I, s. 1–2
- GRÜLL, František 1957: Rozšíření tatuáže u národů Ugrofinských. In *Zvláštní otisk z výroční zprávy Anthropologické společnosti za rok 1955*. Brno, Anthropologická společnost
- GRÜLL, František 1958: Příspěvek k ethnografii a anthropologii národů ugrofinských. *Rozpravy Anthropologické společnosti* VII. Brno, Anthropologická společnost
- GRÜLL, František 1961: Nové názory na původní sídla Uralů a Ugrofinů. *Rozpravy Anthropologické společnosti* 11. Brno, Anthropologická společnost
- GUAGNIN, Aleksander 1786: *Vejtah z Kroniky moskevské*. Praha, F. F. Procházka
- GUTH, Jiří 1889: V laponském ležení. *Lumír* 17, 32, s. 377–379; 33, s. 389–390; 34, s. 402–403
- GUTH-JARKOVSKÝ, Jiří Stanislav 1895: *Za sluncem půlnočním*. Praha, J. R. Vilímek
- HAARLA, Lauri 1942: *Hořící peřeje*. Praha, ELK
- HEJKALOVÁ, Markéta 1992: Laponský vlastenec Nils-Aslak Valkeapää. Ukázky. *Světová literatura* 37, 4, s. 61–63
- HELMUTHOVÁ, Marta 1979: Laponské miniatury. *Lidová demokracie* 5, s. 10
- HINGAROVÁ, Vendula 2009: Velikonoční oslavy u norských Sámu. *Xantypa* 4, s. 46–51

- HOFÍRKOVÁ, Lucie 2009: *Sámské výpůjčky ve finštině*. Magisterská diplomová práce na Ústavu jazykovědy a baltistiky FF MU, Brno
- HOJDA, Zdeněk 2008: Na exotickém severu? Čeští návštěvníci skandinávských zemí na sklonku 19. století. In *Cizí, jiné, exotické v české kultuře 19. století*. Praha, Academia / KLP, s. 137–155
- JÄRVENTAUS, Arvi 1941a: *Opuštěná ves*. Praha, Družstevní práce
- JÄRVENTAUS, Arvi 1941b: *Tichá země*. Praha, J. R. Vilímek
- KADEČKOVÁ, Helena 1983: Zvuk sobích zvonců. Současná laponská poezie. *Světová literatura* 28, 6, s. 193–196
- KAIPAINEN, Anu 1980: *Má panenka pentli rudou*. Praha, Melantrich
- KÖRNING, Jan Ferdinand 1989: Relace o posláni do země laponské [Výbor]. In *Česká touha cestovatelská. Cestopisy, deníky a listy ze 17. století*. [výběr] Simona Binková – Josef Polišenský (eds.). Praha, Odeon, s. 267–293
- KÖRNINGH, Jan Ferdinand 2006: Hodně silná pálenka. Zpráva o laponské misi roku 1659. Přel. Zdeněk Hojda. *Dějiny a současnost* 28, 8, s. 33–36
- KOŘENSKÝ, Josef 1882: Výlet do Skandinávie. *Osvěta* 12, 1, s. 44–56; 2, s. 127–138; 3, s. 239–250; 4, s. 341–354
- KOŘENSKÝ, Josef 1883a: Laponsko a Laponci. *Osvěta* 13, 1, s. 52–62; 3, s. 230–242; 4, s. 338–350
- KOŘENSKÝ, Josef 1883b: *Na skandinávském severu*. Praha, Otto
- KOŘENSKÝ, Josef 1883c: Cestopisné obrázky z evropského severu. *Budečská zpráva* 1, s. 8–12; 2, s. 21–22; 3, s. 38–42; 4, s. 56–57; 5, s. 71–74; 6, s. 93–94; 7, s. 103–107; 8, s. 118–122
- KOŘENSKÝ, Josef 1884: Za polární kruh. *Pokrok* 203, s. 1; 205, s. 1; 228, s. 2; 233, s. 1; 248, s. 1–2; 267, s. 1–2; 300, s. 1–2; 305, s. 1
- KOŘENSKÝ, Josef 1885: V laponské škole. *Zlatá Praha* 2, 1, s. 6; 2, s. 19–22; 3, s. 31
- KOŘENSKÝ, Josef 1915: *Doma a v cizině. – Doma a za mořem?* Praha, F. Topič
- KOŘENSKÝ, Josef 1916–1917: Podruhé ve vlasti Laponců. *Zlatá Praha* 34, 21, s. 249–251; 22, s. 262–263; 23, s. 274–275; 24, s. 285–287; 25, s. 297–298; 26, s. 309–310

- KOŘENSKÝ, Josef 1918: *Světlem a přírodou*. Praha, J. Otto
- KOŘENSKÝ, Josef 1930: *Ze všech konců světa*. Praha, J. R. Vilímek
- KOVÁŘ, Michal 2006a: Předvídání u Sámů. In *Věštění a prorokování v archaických kulturách. Svět archaických kultur I*. Tomáš Vítek – Jiří Starý (eds.). Praha, Herrmann & Synové, s. 249–258
- KOVÁŘ, Michal 2006b: Zpráva o sámské literatuře a jejích specifikách. In *Opera Academiae Paedagogicae Liberecensis. Series Bohemistica. Eurolitteraria & Eurolingua 2005*. Liberec, Technická univerzita v Liberci, s. 106–111
- LIE, Bernt 1900–1901: Pohřeb. Finský obrázek. *Besedy Času* 6, 27, s. 209
- MANNINEN, E. N. 1942: *Hory broží*. Praha, LUK
- MAREK, Václav 1936a: Vodopád Finský skok. *Aboj* IV, 23, s. 14
- MAREK, Václav 1936b: Nahoře na Susně. *Aboj* IV, 7, s. 6
- MAREK, Václav 1937a: O staré osamoceně Laponce. Věčné štěstí. *Aboj* V, 29, s. 22
- MAREK, Václav 1937b: Vydědenci Severu. *Aboj* V, 37, s. 11
- MAREK, Václav 1938a: Rybář u skandinávských řek a jezer. *Aboj* VI, 12, s. 12–13
- MAREK, Václav 1938b: Nomádi na severu. *Letem světem* XII, 25, s. 8–10
- MAREK, Václav 1949: Lopaři. *Věda a život* XV, 2, s. 63–73
- MAREK, Václav 1954: Obydlí a stavby u Laponců. *Československá Ethnografie* II, 2, s. 176–199
- MAREK, Václav 1955: O dávných náboženských představách Laponců. *Československá Ethnografie* III, 4, s. 352–373
- MAREK, Václav 1956: K otázce přežitků totemistických představ u Laponců. *Československá Ethnografie* IV, 1, s. 38–54
- MAREK, Václav 1958: Inga Serning, Lappska offerplatsfynd från järnalder och medeltid i de svenska lappmarkerna. *Československá Ethnografie* VI, 3, s. 317–318
- MAREK, Václav 1959a: Žena v dávném laponském náboženství. *Československá Ethnografie* VII, 3, s. 261–274
- MAREK, Václav 1959b: Říše saivů, Jabmeaimo a názory dávných Laponců o životě a smrti. *Československá Ethnografie* VII, 4, s. 386–399

- MAREK, Václav 1961: Laponské pohádky a pověsti a jejich zhodnocení pro všeobecnou folkloristiku. *Československá Etnografie* IX, 2, s. 177–191
- MAREK, Václav 1964: K antropologii jižních Laponců. *Zpravodaj Československé společnosti anthropologické* XVII, 2, s. 4–11
- MAREK, Václav 1971: Z minulosti Laponska. *Lidé a země* 5, s. 221–224
- MAREK, Václav 1972: *Kočovníci věčné toulhy*. Brno, Blok
- MAREK, Václav 1974: Laponština trochu jinak. *Neděle s LD* 38, s. 10
- MAREK, Václav 1999: Saamský kalendář a dělení času v dějinách Severu. *Cargo, časopis pro kulturní/ sociální antropologii* II, 1, s. 3–17
- MAREK, Václav 2001: Život Sámů. *Severské listy*, červen, s. 20–23
- ms– [Stanovský, Michael] 2000: Nový Sámský parlament. *Severské listy*, prosinec, s. 15
- MUKKA, Timo K. 1993: *Země je bříšná píseň* [2. vydání]. *Píseň o dětech Sibirje*. Praha, I. Železný
- MUKOVÁ, Ivana 1997: Sámská moderní poezie. In *Almanach severských literatur*. Praha, FF UK, s. 62–64
- MUKOVÁ, Ivana 1998: Náležím větru a domov nosím v srdci: Minulost a současnost sámské literatury. *Host* XIV, 1, s. 40–42
- MYSLÍKOVÁ, Míla 1992: *V zemi Kalevově*. Boskovice, Formát
- NAHODIL, Otakar 1955: Výsledky ethnografických pozorování Václava Marka u Laponců. *Československá ethnografie* III, 4, s. 427–428
- NEJEDLÝ, Jan 1807: Cesta do Spicberku a do Nowé Země. *Hlasatel Český* 2, 1, s. 3–66
- PAASILINNA, Erno 1992: Je ti ouzko, Laponsko? Essay. *Světová literatura* 37, 4, s. 91–98
- PODZEMSKÝ, Riku N. 2004a: *Čtrnáctero legend saamijských*. Severské sešity 1. Příloha Severských listů
- PODZEMSKÝ, Riku N. 2004b: Joik – tradiční zpěv Sámů. *Severské listy* 3, s. 14–16
- PRAŽÁKOVÁ, Markéta 1984: *Obrazy Laponska v současné finské literatuře*. Diplomová práce na Katedře lingvistiky a fonetiky FF UK v Praze
- PRIŠVIN, Michail 1956: *Kouzelný vdoleček*. Praha, SNKLHU

- RASMUSSENOVÁ, Eleanore 1987: *Emancipace současného laponského národního vědomí v Norsku*. Diplomová práce na Ústavu etnografie a folkloristiky FF UK v Praze
- RASMUSSENOVÁ, Nelly 1986: Kočovníci Severu. *Lidé a země* (ročenska), s. 50–56
- RASMUSSENOVÁ, Nelly 1993: Laponské náboženství a šamani. *Gemma*, 6, s. 2–3; 7, s. 17–19
- RASMUSSENOVÁ, Nelly 1995: *Děti severských šamanů*. Rudná u Prahy, Fleur
- RYBÁŘ, Petr 1990: *Stezky k pustinám*. Hradec Králové, Kruh
- SAJNOVICS, János 1977: *Cesta Maximiliána Hella do Vardö pri Laponsku a jeho pozorovanie prechodu Venuše v roku 1769*. Bratislava, Tatran
- ŠATAVA, Leoš 1998: Laponský návrat. *Koktejl* 7, 12, s. 96–112
- ŠATAVA, Leoš 2009: *Jazyk a identita etnických menšin. Možnosti zachování a revitalizace*. Praha, Slon
- ŠTOLBA, Josef 1885a: Skellefteå. Z cest J. Š. *Lumír* 13, 6, s. 81–83
- ŠTOLBA, Josef 1885b: Můj výlet do Laponska. Z cest J. Š. Prof. J. Kořenskému v upomínku na tento společně vykonaný výlet J. Š. *Lumír* 13, 19, s. 289–295; 20, s. 305–309; 21, s. 327–331
- VALENTOVÁ, Petra 2007: *Searching for a Sámi : cookbook. Hledání Sáma : kuchařka*. Praha, Jitro
- WALLQUIST, Einar 1942: *Lékařem mezi Laponci*. Praha, Národní práce
- WILKUNA, Kyösti 1915: *Mezi Lopaři*. Praha, J. R. Vilímek
- WUSTMANN, Erich 1941: *Stan na bílé pláni*. Praha, Šolc a Šimáček
- ZAPLETAL, Miloš 1966: Tablo – hra Laponců. Laponské kuželky. *Pionýr* 13, 6, s. 32–33